

Asia: VN/15985/2024

Lausuntopyyntö hallituksen esityksen luonnoksesta laiksi yhdenvertaisuuslain muuttamisesta (varhaiskasvatuksen edistämisvelvollisuus)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

YHDENVERTAISUUSLAKI

Oikeusministeriö

Lausuntopyyntö hallituksen esityksen luonnoksesta laiksi yhdenvertaisuuslain muuttamisesta (varhaiskasvatuksen edistämisvelvollisuus)

Diaarinumero: VN/15985/2024

LAUSUNTO

Suomen yrittäjät kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksen luonnokseen laiksi yhdenvertaisuuslain muuttamisesta (varhaiskasvatuksen edistämisvelvollisuus).

Suomen Yrittäjät kannattaa Orpon hallitusohjelman tavoitetta purkaa kuntien tehtäviin liittyviä normeja, vähentää hallinnollista työtä ja vahvistaa kuntien toimintaedellytyksiä. Suomen Yrittäjät painottaa, että kuntien sääntelyä ja velvoitteita on syytä tarkastella kokonaisuutena.

Tarpeeton byrokratia vähentää yritysten halukkuutta järjestää varhaiskasvatusta kunnissa. Hallinnollista taakkaa kannattaa purkaa niin viranomaisilta kuin palveluntuottajilta.

Hallituksen esitys ehdottaa kumottavaksi säännökset toimipaikkakohtaisten yhdenvertaisuussuunnitelmien laatimisvelvoitteista, sekä kunnan velvoitteesta laatia sen alueella toimiville perhepäivähoidon ja kunnallisen avoimen varhaiskasvatustoiminnan toimijoille yhteiset yhdenvertaisuussuunnitelmat.

Muutoksen seurauksena yhdenvertaisuuslaki ei enää velvoittaisi varhaiskasvatuksen järjestäjiä ja palveluntuottajia laatimaan varhaiskasvatuksen toimipaikkakohtaisia suunnitelmia vaan järjestäjä- tai palveluntarjoajakohtaisen yhdenvertaisuussuunnitelman.

Suomen Yrittäjät pitää yhdenvertaisuussuunnitelmaa merkityksellisenä asiakirjana ja suhtautuu ymmärtäväisesti hallituksen ehdotuksen lähtökohtiin ja tavoitteisiin keventää varhaiskasvatuksen järjestäjien ja palveluntuottajien velvoitteita sekä hallinnollista työtä erityisesti varhaiskasvatuksen toimipaikoissa.

Laadukkaan ja yhdenvertaisesti toteutetun varhaiskasvatuksen toteuttaminen on kuntien vastuulla. Jokaisen lapsen oikeus varhaiskasvatukseen nousee perustuslain sivistyksellisistä oikeuksista, oikeudesta sosiaaliturvaan ja Suomea sitovista kansainvälisistä sopimuksista.

Kuntia koskisi viranomaisina edelleen yhdenvertaisuuslain mukaiset suunnittelu- ja edistämisvelvoitteet, vaikka toimipaikkakohtaisia suunnitelmia ei tarvitsisi enää varhaiskasvatuksen osalta tehdä. Hyvällä johtamisella yleisen tason suunnitelma voidaan jalkauttaa jokaiseen toimipaikkaan.

Varhaiskasvatustuksen mukaan yksi varhaiskasvatuksen tavoitteista on antaa kaikille lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen, edistää yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa sekä antaa valmiuksia ymmärtää ja kunnioittaa yleistä kulttuuriperinnettä sekä kunkin kielellistä, kulttuurista, uskonnollista ja katsomuksellista taustaa.

Kunnallisten toimijoiden rinnalla yksityiset toimijat järjestävät palvelunsa laadukkaasti. Alalla ei ole ollut nähtävissä merkittäviä poikkeamia. Molempia tarvitaan. Kun normeja puretaan, myös yksityinen sektori on syytä ottaa prosessissa huomioon.

Varhaiskasvatuksen piirissä yksityisen sektorin toimijat ovat pääsääntöisesti pk-yrityksiä, joilla säilyisi velvoite arvioida toimintansa yhdenvertaisuusvaikutuksia ja ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin

yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Koko palveluntuottajaa koskeva yhdenvertaisuussuunnitelma voitaisiin kuitenkin tehdä osana muuta suunnittelu- ja arviointityötä, mikä vähentää työn määrää. Eniten työmäärä tulee keventymään suurilla palveluntuottajilla, jotka voivat keskitetysti edistää yhdenvertaisuutta eri toimipaikoissaan.

Varhaiskasvatuksessa on todettu esiintyvän rasismia sekä vähemmistöihin ja esimerkiksi vammaisiin kohdistuvaa syrjintää kuten muuallakin yhteiskunnassa. Arjen rasismi ilmenee esimerkiksi välttelynä, nimittelynä, loukkaavina eleinä sekä pahan puhumisena työyhteisön kesken. Maahanmuuttajataustaisia perheitä ja työntekijöitä suljetaan yhteisön ulkopuolelle. Tutkimusten mukaan varhaiskasvatuksessa ei myöskään aina tunnisteta rasismia.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun vuonna 2020 julkaiseman selvityksen mukaan rasismia esiintyy ja sitä joudutaan kohtaamaan kaikilla koulutusasteilla varhaiskasvatuksesta korkeakoulutukseen. Vastaajista 67 % oli kokenut ihonväriin perustuvaa syrjintää tai häirintää koulutuksessa. Lähes kolmasosa koulutuksessa syrjintää kokeneista vastaajista oli kokenut syrjintää jo ennen kouluikää varhaiskasvatuksessa.

Rasismien kitkeminen vaatii pitkäjänteistä työtä. Rasismi ja syrjinnän kokemukset heikentävät lasten hyvinvointia sekä luottamusta yhteiskuntaan ja omiin mahdollisuuksiin. Suomella ei ole varaa menettää yhtään lasta syrjinnän vuoksi. Suomen Yrittäjät painottaa, että yhdenvertaisuutta on syytä edistää jo varhaiskasvatuksesta alkaen. Yhteiskunnan, työpaikkojen ja yritysten moninaistuessa yhdenvertaisuuden toteutumisen merkitys kasvaa entisestään.

Suomen Yrittäjät toteaa, että muutoksella saavutettavat taloudelliset säästöt eivät olisi merkittäviä. Oleellisempaa muutoksessa on hallinnollisen työn ja toimipaikkakohtaisten kirjaamisten vähentäminen, jolloin työntekijöiden työaika vapautuisi varsinaiseen työhön eli lasten kanssa toimimiseen.

Yhdenvertaisuuslain uudistuksen yhteydessä keskeinen kritiikki varhaiskasvatuksen suunnitteluvollisuudesta kohdistui siihen, että nähtiin, että muutoksen tavoitteet toteutuivat jo aiemman lainsäädännön perusteella ja että ehdotetussa velvoitteessa on kyse vain lisädokumentoinnin velvoitteesta.

Suomen Yrittäjät kiinnittää huomiota siihen, että varhaiskasvatukseen on kohdistunut viime vuosina poukkoilevaa politiikkaa ja päätöksentekoa, mikä on vaikeuttanut niin yksityisten kuin julkisten palveluntarjoajien työtä. Pitkäjänteinen ja kauemmaksi katsova kehittämistyö palvelee myös yksityisiä varhaiskasvatuksen järjestäjiä.

Monessa kunnassa on juuri saatu ensimmäiset toimipaikkakohtaiset yhdenvertaisuussuunnitelmat valmiiksi ja nyt niistä ollaan luopumassa. Tällaisesta poukkoilevasta päätöksenteosta tulee päästä pitkäjänteiseen ja kokonaisvaltaiseen varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Tilanteesta johtuen myös muutosehdotuksen vaikuttavuusarvioinnit eivät perustu riittävällä tavalla tutkittuun tietoon.

Yhdenvertaisuussuunnitelmia voi toki tehdä jatkossa myös toimipaikoittain, vaikka siihen ei ole velvoitetta. Koska seurantatietoa ei ole, näiden toimipaikkojen toiminnan seuraamisesta ja arvioinnista voisi saada jatkossa tarpeellista tietoa.

Suomen Yrittäjät kiinnittää huomiota siihen, että tämän esitysluonnoksen lausuntoajassa on poikettu yleisistä periaatteista, kun kirjallisen lausunnon antamiseen on varattu aikaa kuuden viikon sijasta reilut neljä viikkoa samalla kun asiasta on ilmoitettu kesäkaudella ja lausuntopyyntö on ajoittunut yleiseen lomakauteen.

Varhaiskasvatuksessa luodaan perustaa ja suuntaa koko koulupolulle. Siksi tämä lakimuutos tulee arvioida erityisen huolellisesti. Vain sivistynyt, osaava, välittävä ja yrittävä Suomi voi menestyä ja huolehtia kaikista kansalaisistaan.

Kunnioittaen

Suomen Yrittäjät

Mikko Kinnunen

Koulutuspolitiikan asiantuntija

Kinnunen Mikko
Suomen Yrittäjät